

In gesprek met drs. Henk Keeseberg over Passend Onderwijs

Wet van Keeseberg: 'Hoe maak ik kinderen sterker?'

Door Dick Both

In ons land kennen we een uitgebreid aanbod aan speciale scholen voor kinderen die extra zorg nodig hebben. De laatste jaren zijn deze zorgleerlingen zoveel mogelijk ondergebracht in het reguliere basis- en voortgezet onderwijs. Een complex stelsel probeert recht te doen aan de belangen van scholen en de verlangens van ouders en leerlingen. Toch zorgen alle regels samen ervoor dat te veel leerlingen hun plaats niet of heel moeilijk vinden. In de optiek van de Tweede Kamer is een fundamentele aanpassing van de zorgstructuur noodzakelijk, die de naam Passend Onderwijs heeft gekregen. DRS Magazine gaat in gesprek met drs. Henk Keeseberg, beleidsmedewerker bij VOS/ABB en actief betrokken bij de ontwikkelingen rondom 'Passend Onderwijs', over de consequenties en uitdagingen van Passend Onderwijs voor scholen, besturen, ouders en leerlingen.

De affiniteit van Henk Keeseberg met alles wat te maken heeft met leerlingen en leerlingenzorg heeft diepe wortels. Keeseberg: 'Ik ben opgegroeid in een gereformeerd vrijgemaakt milieu en had een erg praktische christenmoeder. Centraal stond de opdracht goed te zorgen voor de mensen om je heen. Dit is blijven hangen. Mijn intrinsieke drijfveer is ieder kind het onderwijs bieden dat het beste bij hem past. Daarom ben ik ook een groot voorstander van een flexibel onderwijsstelsel.' Zo'n 10 jaar was Keeseberg werkzaam op een lagere school in Amsterdam-West. 'In mijn klas zaten kinderen van hoogopgeleide ouders, woonachtig aan de rand van het Vondelpark. In diezelfde groep zaten ook kinderen uit volksbuurten. Voor hen stond al vast dat zij op de LTS terecht zouden komen. Een uitgesproken voorbeeld van denken in hokjes dat het Nederlandse onderwijs kenmerkt.' Het is één van de blunders waar Keeseberg niet over uitgepraat raakt. Maar er zijn er meer. 'Terugkijkend constateer ik dat we twee typen kinderen hebben ontwikkeld: gewone kinderen en speciale kinderen. En neem de breuk tussen PO en VO. Als een leerling de basisschool verlaat, eindigt de verantwoordelijkheid en neemt het Voortgezet Onderwijs de verantwoordelijkheid over. De verantwoordelijkheden moeten bij het kind samenkomen! We moeten ons collectief verantwoordelijk voelen en weten voor jongeren van 0 tot en met 23 jaar!'

Driehoek

Keeseberg benadrukt graag de waarde van de driehoek kind – leraar – leerstof. 'Ik constateer dat de component leraar niet veel in het geding is geweest. Die van het kind des te meer. Als een kind anders is dan andere kinderen, dan ligt dat vooral aan het kind zelf, vinden we. Er moet iets met het kind gebeuren. Het moet op z'n tenen lopen of uit de situatie gehaald worden. Maar het kind is uit zichzelf vaak niet in staat te veranderen. Soms is het zelfs zo ernstig dat het kind niet zelf kan veranderen en dat de component leraar en leerstof moeten veranderen. Daarom ben ik zo'n voorstander van flexibel of Passend Onderwijs, wat overigens geen inclusief onderwijs inhoudt. De gedachte achter Passend Onderwijs is dat elk kind een passend traject aangeboden wordt. Gelukkig komt er steeds meer aandacht voor het feit dat kinderen verschillen en Passend Onderwijs bouwt hierop voort.'

Loket

'We hebben er een puinhoop van gemaakt in Nederland. We kennen inmiddels allerlei instanties waar ouders en scholen aan kunnen kloppen voor adviezen of verwijzing. Van enige overzichtelijkheid is geen sprake. Hier komt bij dat we een onderverdeling hebben gemaakt die puur medisch bepaald is. Eén van de doelen van Passend Onderwijs is dan ook al die deuren om te vormen tot één loket. Het moet overzichtelijker, simpeler en gemakkelijker uitvoerbaar worden. Het is van belang dat er één loket, één telefoonnummer komt waar ouders een goed advies krijgen en zo nodig doorverwezen worden naar de plek die het beste is voor het kind. Scholen kunnen dit zelf of gezamenlijk met andere scholen organiseren. Binnen de plannen rondom Passend Onderwijs worden eigen initiatieven sterkt aangemoedigd. Zo kan het loket op schoolniveau, als groep scholen of binnen een samenwerkingsverband worden ingericht. We moeten af van de beroerde plek die we ouders gegeven hebben. Ze mogen de monoloog vanuit de scholen aanhoren en spreken met leerkrachten die nauwelijks geschoold zijn in het voeren van een moeilijk gesprek. Laten we aan de slag gaan met het vormgeven van educatief partnerschap tussen school en thuis!'

Identiteitgebonden onderwijs

Passend Onderwijs en de daaruit voortvloeiende zorgplicht staat in de optiek van Keeseberg niet op gespannen voet met de grondwettelijk verankerde vrijheid van onderwijs. 'Van Passend Onderwijs kan geen sprake zijn als geen rekening wordt gehouden met levensbeschouwingen. Passend Onderwijs moet niet alleen pedagogisch-didactisch worden geïnterpreteerd maar ook levensbeschouwelijk. We spreken dan ook niet over een plaatsingsplicht maar over een zorgplicht. We onderkennen dat een kind zich

ongelukkig gaat voelen op een bepaald type school als de levensbeschouwelijke uitgangspunten niet aansluiten bij die van thuis. Bijzonder onderwijs is wat dat betreft een groot goed!

Primair onderwijs

Keesenberg, één van de initiatiefnemers van Weer Samen Naar School (WSNS), denkt dat passend onderwijs voor het primair onderwijs een stimulans betekent om door te gaan op de ingeslagen weg van toenemende aandacht voor het omgaan met verschillen. 'Je gaat door met je traject om ieder kind het beste onderwijs te kunnen aanbieden. Het primair onderwijs staat voor de taak lokaal of provinciaal partners te vinden om een passend onderwijsaanbod te kunnen doen. De minister heeft uitgesproken dat wat er inmiddels is en goed functioneert – denk aan diverse samenwerkingsverbanden rondom een school voor speciaal basisonderwijs – gecontinueerd moet worden. De huidige ontwikkelingen zie ik als een logisch vervolg op WSNS.'

Voortgezet onderwijs

Diverse informatiebijeenkomsten over Passend Onderwijs zijn inmiddels belegd. Het voortgezet onderwijs blonk tot voor kort door afwezigheid. Keesenberg ziet diverse oorzaken. 'Er leeft een misverstand als zou passend onderwijs hetzelfde zijn als inclusief onderwijs en dus met name betrekking hebben op het primair onderwijs. Daarnaast is het management over het algemeen weinig met onderwijs en veel met organisatie en het creëren van veiligheid bezig. Je zou kunnen zeggen dat binnen het voortgezet onderwijs de didactische insteek en binnen het primair onderwijs de pedagogische insteek doorgeslagen is.'

Keesenberg voorziet diverse consequenties voor het voortgezet onderwijs. 'Leerlingen doorverwijzen naar een volgende deur zonder een duidelijk traject is straks verleden tijd. De scholen zullen zich moeten bezinnen op datgene wat zij te bieden hebben. Uiteindelijk is het voortgezet onderwijs de belangrijkste schakel; dat ontvangt leerlingen uit het primair onderwijs en levert leerlingen af aan het vervolgonderwijs.'

Speciaal onderwijs

'Het speciaal onderwijs heeft kinderen gekregen die in de bossen zijn neergezet zodat we ze 's zomers niet zien en 's winters binnen houden. We hebben deze leerlingen eruit gegoooid, apart gezet en ons niet meer met hen bemoeid. We voelden ons niet meer betrokken.' Keesenberg schrikt als hij leest dat slechts 18% van de speciaal onderwijsscholen een idee hebben wat ze willen met een leerling, dat 30% van de (V)SO scholen zorgt voor voldoende begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften en bij 25% de tijd voor onderwijs en leren is afgestemd op de onderwijsbehoeften van leerlingen (bron: Onderwijsverslag, april 2006, blz. 60). Keesenberg: 'Ik wil de speciaal onderwijsscholen oproepen hun expertise te expliciteren. Laat het zien! Speel die expertise door naar het primair onderwijs. Kom – net als het speciaal basisonderwijs dat heeft gedaan – uit het isolement!'

Besturen

Keesenberg ziet met name een belangrijke rol weggelegd voor de schoolbesturen. 'Zij zullen allereerst moeten zorgen voor een integrale benadering van Passend Onderwijs. Het is niet alleen van belang voor de interne begeleider; het dient ook te passen binnen huisvestingsplannen, financiële voornemens en andere zaken die spelen. Besturen moeten aan meer denken dan alleen aan huisvesting en financiën. Als bestuursleden dit niet beseffen, kunnen ze beter bestuurslid worden van de geitenfokvereniging. Zij zijn uiteindelijk immers verantwoordelijk voor het welzijn van personeel en kinderen!'

Dick Both is hoofdredacteur van DRS Magazine